

Bogoslovska kronika.

Historijat naslova „papa“. Papa dolazi od grčke riječi *πάππας* (vidi Odiseja VI. 57). Kod Rimljana je tu riječ prvi rabio Juvenal u grčkom obliku (papas). Prvotno je značenje te riječi hranitelj i učitelj.

U 3. se stoljeću ta riječ na novo javlja u kršćanskim tekstovima i to u značenju odanog štovanja spram biskupa. Prvi primjer za to imamo u „Passio SS. Felicitatis et Perpetuae (početkom 3. stoljeća), gdje Saturo i Perpetua pitaju biskupa kartaškoga Optata: „nonne tu es papa noster?“ Ovdje je „papa“ već sasvim polatinjen. Zatim rabi Tertulijan u djelu „De pudicitia“ isti izraz (benedictus papa) vrlo vjerojatno o Kalistu. To je prvi primjer, gdje se rabi taj naslov, kad se govori o rimskom biskupu. I Ciprijana su zvali papom. Eutihije (10. stolj.) kaže, da su aleksandrijskog biskupa za vremena Herakla (god. 231.) nazivali papom. Megju napisima rimskih biskupa ima Marcellin (3. stolj.) pridjev papa. Naslov „papa“ se u to doba rabi izmjenično za sve biskupe, da se time označi njihovo duhovno očinstvo. Jedino u Egiptu je to ime rezervovano za aleksandrijskog biskupa.

U 4. i 5. stolj. nalazimo to ime u spisima Arija i Arijanaca, zatim u spisima sv. Jeronima, Augustina, Epifanija, Sidonija Apolinara, a primjenjuje se rimskim biskupima, biskupima u Aleksandriji, Salamini, Akvileji, Kartagi, te Atanaziju, Augustinu i Damasu. Istočna crkva u to doba običaje takogjer obične svećenike nazivati *πάππας*.

U 6. se stolj. naslov „papa“ još uvijek ne rabi isključivo za rimskog biskupa, ali se već opaža tendencija, da taj naslov bude jedino njemu pridržan. Tako Enodije († 521. god.) isključivo zove rimskog biskupa papom, dok ostale biskupe jednostavno zove „episcopi“ — samo u dva slučaja zove i biskupa u Paviji papom. A koncil u Vaisonu (god. 529.) rabi frazu „dominus papa, quicumque Apostolicae Sedi praefuerit“. Isto vrijedi za XXXI. list Avita Vienneskog i za pismo Teodata kralja, što ga je pisao carici Teodori — tu je papa jednako što biskup rimski. Ali još nije postalo pravilom, da se jedino biskupu rimskom daje naslov pape.

Običnim se biskupima na zapadu iza druge polovice sedmog stoljeća nije više davao naslov papa. Na zapadu je vjerojatno zadnji biskup, koji se je nazivao papom, bio Landeriko. Markulfo (početkom 7. stolj.) naime u prologu svojih „Formulae“ piše „Domino et reverendissimo papae Landerico Marculfus“. Dok se u istočnoj crkvi još i kasnije obični biskup nazivao papom. Tako se na VI. carigradskom saboru (god. 680.) Ciro nazivlje „papa Alexandriae“.

Od 8. stoljeća već je u običnoj praksi, da se sami rimski biskupi potpisuju naslovom „papa“ i traže, da drugi samo njih tako zovu. (Isp. Scutola Cattolica 1911. str. 100 - 102).

E. L.

Papinski biblijski institut u Rimu. Predsjednik ovoga učevnog zavoda O. Leopold Fonck D. I. upotrebio je svoje ovogodišnje praznike